

Kúria
végzése

Az ügy száma:	Bfv.II.598/2023/7.
A határozat szintje:	felülvizsgálat
A tanács tagjai:	Dr. Harangozó Attila, a tanács elnöke Dr. Demeter Zsuzsanna, előadó bíró Dr. Somogyi Gábor, bíró Dr. Metzing Márton, bíró Dr. Boros Tibor, bíró
Az eljárás helye:	Budapest
Az eljárás formája:	tanácsülés
Az ülés napja:	2024. március 7.
Az ügy tárgya:	emberölés büntette
Terhelt:	...
Első fok:	Debreceni Törvényszék, 25.B.48/2013/23., ítélet, tárgyalás, 2013. október 18.
Másodfok:	Debreceni Ítéltábla, Bf.I.892/2013/4., ítélet, nyilvános ülés, 2014. február 10.
Az indítvány előterjesztője:	Legfőbb Ügyészség a terhelt védője
Az indítvány iránya:	hatályban tartásra a terhelt javára

Rendelkező rész

A Kúria az emberölés büntette miatt a terhelt ellen folyamatban volt büntetőügyben a Legfőbb Ügyészség és a terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítványokat elbírálva a Debreceni Törvényszék 25.B.48/2013/23. számú és a Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.I.892/2013/4. számú ítéletét hatályában fenntartja.

A Kúria végzése ellen fellebbezésnek vagy felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben az indítvány előterjesztője, valamint azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

Indokolás

[1] **I.** 1. A Debreceni Törvényszék a 2013. október 18-án kihirdetett 25.B.48/2013/23. számú ítéletében a terheltet bűnösnek mondta ki emberölés büntetésében [a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény – a továbbiakban: korábbi Btk. – 166. § (1) bekezdés, (2) bekezdés a), c), d) pont]. Ezért öt, életfogytig tartó fegyházbüntetésre és 10 évi közügyektől eltiltásra ítélte azzal, hogy a terhelt legkorábban 30 év letöltése után bocsátható feltételes szabadságra.

[2] A kétirányú fellebbezések folytán másodfokon eljáró Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság a 2014. február 10-én kihirdetett Bf.I.892/2013/4. számú ítéletével az elsőfokú ítéletet megváltoztatta; a terhelt cselekményét a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) 160. § (1) bekezdés (2) bekezdés a), c) és d) pontjai szerint jelölte meg, egyebekben az elsőfokú ítéletet érdemben helybenhagyta.

[3] 2. Az Emberi Jogok Európai Bírósága (a továbbiakban: EJEB) a személy 1 és társai kontra Magyarország (kérelem 1 és 11 másik kérelem), 2023. február 7-én meghozott és 2023. március 2-án véglegessé vált ítéletében, a terhelt vonatkozásában a kérelem 2 számú kérelem alapján megállapította, hogy az ügyben egyezményesértés történt azáltal, hogy a terhelt életfogytig tartó büntetése az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. Cikke szempontjából nem tekinthető csökkenthetőnek.

[4] **II.** 1. A bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen a Legfőbb Ügyészség a BF.712/2023/4. szám alatt, valamint a terhelt védője terjesztette elő felülvizsgálati indítványt. A felülvizsgálat törvényi okaként a Legfőbb Ügyészség – a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény (a továbbiakban: Be.) 651. § (3) bekezdésében írt kötelezettségére figyelemmel – a Be. 649. § (4) bekezdését, a védő a Be. 648. § c) pont második fordulatát, illetve a Be. 649. § (4) bekezdését jelölte meg.

[5] 2. A Legfőbb Ügyészség a felülvizsgálati indítványában a jogerős határozat hatályban tartását indítványozta, a védő felülvizsgálati indítványát alaptalannak tartotta.

[6] Kifejtette, hogy annak ellenére, hogy a jelen ügyben a legfőbb ügyész hivatalból köteles a felülvizsgálati indítvány előterjesztésére, a felülvizsgálat nem feltétlenül kell, hogy a jogerős határozat megváltoztatására vezessen.

[7] Indokolása szerint felülvizsgálati ok nem valósul meg, ezért az anyagi jogerő feloldására és a jogerős határozat megváltoztatására nincs törvényes lehetőség, hanem a megtámadott határozat hatályban tartása indokolt, ha a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv (EJEB) nem a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, nem a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének perbíróság általi kizárását tekintette egyezményesértőnek, hanem egy – már a büntetés-végrehajtás szakaszába tartozó – olyan felülvizsgálati lehetőség hiányát, amely az EJEB által ajánlott idő kitöltése után tenné „de facto” csökkenthetővé az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt büntetését.

[8] Álláspontja szerint az EJEB az Egyezmény 3. Cikkének megsértését az egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2014. évi LXXII. törvény által módosított a büntetések, az intézkedések, egyes kényszerintézkedések és a szabálysértési elzárás végrehajtásáról szóló 2013. évi CCXL. törvény (a továbbiakban: Bv.tv.) szabályozásának – általa vélt – jogszabályi hiányosságára alapozta, amely nem az ítéletet hozó bíróság eljárására, illetve az ügydöntő jogerős határozatra vonatkozik.

[9] Utalt rá, hogy az EJEB nem az adott büntetés (életfogytig tartó szabadságvesztés) kiszabhatóságát, hanem a végrehajtás kötelező kegyelmi eljárásnak szabályait bírálta, amelyen változtatni nem a jogalkalmazás, hanem a jogalkotás feladata. Ha pedig jogalkotásra van szükség, akkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, nem keletkezik felülvizsgálati döntési jogkör, mert a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg, s nem pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával.

[10] Kifejtette, hogy az EJEB nem a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, és nem is a feltételes szabadságra bocsátás perbíró általi kizárását tekinti egyezményesértőnek, hanem egy olyan felülvizsgálati lehetőség hiányát, amely biztosítaná egyrészt annak megvizsgálását, hogy a szabadságvesztés fenntartása törvényes büntetéstani indokok alapján továbbra is indokolt-e, másrészt azt, hogy amennyiben a szabadságvesztés fenntartása már nem indokolt, a terheltet szabadlábba helyezték.

[11] Utalt rá, hogy az EJEB döntéséből az következik, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésből engedélyezett feltételes szabadságra bocsátás kizárására vonatkozó szabályozás megváltoztatása lehet szükséges, ami azonban nem jogalkalmazói, hanem jogalkotói feladat.

[12] Mindezek alapján a Kúria a kötelezően lefolytatandó felülvizsgálati eljárásban állapíthatja meg, hogy a konkrét ügyben az egyezményesértés jogalkalmazói eszközökkel nem orvosolható, és így az EJEB – jelen felülvizsgálati eljárás alapját képező – ítélete alapján nincs lehetőség az alapügyben meghozott ítélet megváltoztatására.

[13] 3. A terhelt védője által előterjesztett felülvizsgálati indítvány indokai szerint az EJEB a 2023. március 2-án meghozott Case of személy 1 and Others v. Hungary (Appl. nos.: kérelem 1) számú ítéletében (a terhelt vonatkozásában a kérelem 2 számú kérelem alapján) megállapította, hogy – figyelemmel az EJEB korábbi, Magyarországot is érintő döntéseiben foglaltakra is – a támadott jogerős ítélet az elítélt vonatkozásában is sérti az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkét, továbbá deklarálta, hogy a terhelt 1 év 6 hónap időtartamot töltött előzetes fogvatartásban.

[14] Hivatkozott arra, hogy a döntésből kiolvashatóan a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizáró elítéltetés továbbra is Egyezményesértő, még ha a korábbi ügyekben a Magyarországot elmarasztaló ítéletekre tekintettel olyan törvénymódosításra került is sor, amely 40 év elteltével úgynevezett kötelező kegyelmi eljárás keretében biztosít az elítéltek számára „felülvizsgálatot”, miután emellett is ugyanúgy a belátható szabadulás reális esélye nélküli szabadságvesztésnek minősül mint a korábbi, a speciális kegyelmi eljárást is nélkülöző elítéltetés.

[15] Rámutatott, hogy az EJEB a korábbi döntésekben (így Case of személy 2 and Others v. Hungary) már kimondta, hogy a feltételes szabadságra bocsátás vizsgálatának kizárása, vagy annak beláthatatlanul távoli időpontja az Emberi Jogok Európai Egyezményének 3. cikkében foglaltakra figyelemmel nem minősül elfogadhatónak, minthogy az érintett számára ténylegesen nem garantálja a szabadulás „reményének reális lehetőségét”, az az elítélt számára nem minősül akként, amely már az elítélteteskor pontosan átlátható időtartamhoz kapcsolható.

[16] Az EJEB állandó ítélkezési gyakorlatára hivatkozással hangsúlyozta, hogy a rendszeres, belátható időn belüli felülvizsgálat lehetőségét kizáró tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés, vagy az ezzel egyenértékű, beláthatatlanul hosszú ideig tartó felülvizsgálat lehetősége nélküli szabadságvesztés, mint büntetési nem, önmagában véve is a 3. cikk sérelmét okozóan a kínzó, megalázó büntetés tilalmába ütközik. Azt is kiemelte, mely szerint az EJEB számos – és a felülvizsgálati indítvány alapját képező döntésében is hivatkozott – határozatában megállapította, hogy a feltételes szabadságra bocsátás szempontjából irányadó első felülvizsgálhatóság ajánlott – és nemzeti törvénykezésben előre rögzítendő maximális – időpontja nem lehet több, mint 25 év. Miután a terhelttel szemben az elítélése alapját képező döntés az EJEB töretlenül fennálló gyakorlatával ellentétes, a támadott jogerős határozat közvetlenül Egyezményesértő.

[17] Előadta, hogy az EJEB utalt arra is, hogy az előzetes letartóztatásban töltött idő nem változtat a megítélésen, attól még a felülvizsgálhatóság szempontjából kifogásolt tartamú

szabadságvesztés ténye fennmarad: az együttes idő ettől még meghaladja az első felülvizsgálat időpontjára megfelelőnek tartott 25 évet.

[18] Rámutatott, hogy az Alkotmánybíróság részéről a helyzet a számos alkotmányjogi panasz révén hosszú ideje ismert, a kérdés megoldását azonban nem juttatta nyugvó pontra, az EJEB pedig azt is megállapította, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel, illetve az azzal egyenértékű joghátránnyal azonos súlyú helyzettel járó ügyekben az alkotmányjogi panasz nem tekinthető hatékony jogorvoslatnak. Ennek megfelelően, minthogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztéssel összefüggő ügyek – immár tömegesen – Egyezményesértés megállapításával érkeznek vissza az EJEB-től, a Kúria érdemben kell, hogy eljárjon a jogorvoslás érdekében.

[19] Az Alaptörvény és az Alkotmánybíróság határozataira hivatkozással előadta, hogy az alapjogok korlátozására az elkövetőkkel szemben is csak a szükségesség-arányosság követelményei szerint kerülhet sor, továbbá, hogy az emberi méltósághoz való jogból levezetve, a testület kimondta azt is, hogy az elítélteknek lehetőséget kell biztosítani a rehabilitációra, amelynek elvi magva a megbánás, és „megbánáshoz való jog” ahogyan a „jóvátétel gyakorlásához való jog is” senkitől nem vehető el, nem is korlátozható. Az emberi méltósághoz való jogból következően az elítéltnak joga van rehabilitáció eredményeként a reintegrációra. A beláthatatlanul hosszú idejű szabadságvesztés ellenben azonos a reménytelenséggel, így a szabadulás várható időtartama 25 évnél hosszabb nem lehet {Case of személy 3 and Others v. The Kingdom [(GC) judgment of 9/07/2013]}.

[20] Hangsúlyozta, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélték ügyeihez (az első felülvizsgálhatóságot tekintve) mértékében is közelítő tartamú szabadságvesztés teljes egészében ellentétes az EJEB személy 3 ügyben (és annak felhívásával az első személy 4 ügyben) megállapított, majd későbbi döntésben megerősített elveivel, miután ez olyan beláthatatlan időtartam, ami az elítélt számára irreális és semmilyen magatartás-determináló erővel nem bír, de nem tölt be valós büntetési célt sem, így nem alkalmas arra sem, hogy az elítéltet bűneinek megbánására sarkallja. Mindezen nem változtat az előzetes fogvatartásban töltött idő tartama sem, különösen nem akkor, amikor a töltés folyamatos.

[21] Érvelése szerint a felülvizsgálat alapját képező EJEB döntésből az is következik, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés és annak „közeli rokonai”, a 25 és 40 év közötti szabadságvesztés kontextusában is az államnak folyamatosan kell igazolnia, hogy a további fogvatartás kriminológiai, büntetőjogi szempontból igazolható-e.

[22] Kifejtette, hogy az EJEB életfogytig tartó szabadságvesztéssel foglalkozó döntéseinek üzenete konzekvensen az, hogy de iure és de facto léteznie kell, előre kiszámítható időpontban kötelezően lefolytatandó felülvizsgálati lehetőségnek, amely időpontját, feltételeit és eljárásrendjét a terheltnek már az elítéltetése pillanatában ismernie kell.

[23] Hangsúlyozta, hogy az EJEB döntéséből egyenesen következik, hogy a terhelttel szemben hozott jogerős döntés sérti az Egyezmény 3. cikkét, és ennek orvoslásáról a független bíróságnak gondoskodnia kell. Értelmetlen, egyúttal az emberi méltósághoz való jog kiüresítését jelenti az olyan időpont meghatározása, amely az elítélt és a társadalmi környezet számára beláthatatlan. A 30 év vagy eshetőlegesen beláthatatlan időtartamú felülvizsgálati intervallum pedig ilyen, ezt pedig félreérthetetlenül kifejezésre juttatta a felülvizsgálati indítvány alapjául szolgáló EJEB döntésben is.

[24] Erre tekintettel álláspontja szerint konkrétan meg kell állapítania, hogy az elítéltet 25 év letöltött büntetés után – abba beleszámítva az előzetes fogvatartásban töltött időt is – mindenképpen megilleti a feltételes szabadlábra helyezés felülvizsgálatának lehetősége.

[25] Megjegyezte, hogy a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésre vonatkozó szabályozás Bv. tv-be való áthelyezésétől az még nem lett végrehajtási kérdés; a feltételes

szabadság kérdése szorosan a büntető anyagi jog keretébe tartozik, nem melleleg a kötelező kegyelmi eljárást az EJEK szintűgy nem találta érdemben alkalmasnak olyanra, amely a közös alkotmányos követelményeket kielégítené.

[26] Mindezek alapján indítványozta, hogy a Kúria a jogerős ítéletet az EJEK döntésnek megfelelően változtassa meg; elsődlegesen, a terheltre vonatkozó, a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztésből történő feltételes szabadság kizárására vonatkozó döntést akként módosítsa, hogy mondja ki, miszerint a terhelt vonatkozásában a jogerő napjától számítottan – de abba az előzetes fogvatartásban töltött időt változtatlanul beszámítva – 25 év elteltével a bíróságnak hivatalból, saját hatáskörében felül kell vizsgálnia a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, ettől függetlenül a terhelt kegyelmi kérelmet nyújthat be. Továbbá kérte annak megállapítását, hogy jelen felülvizsgálat során figyelmen kívül marad a Be. azon rendelkezése, miszerint azonos okból a terhelt kizárólag egy ízben terjeszthet elő erre vonatkozó indítványt, továbbá nyilvános ülés kitűzését kérte az indítvány elbírálására, másodlagosan az anyagi és eljárásjogi jogszabálysértések felülvizsgálatát és abból levonható jogi következtetések levonását is indítványozta.

[27] **III.** A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa alapos, míg a terhelt védőjének felülvizsgálati indítványa alaptalan.

[28] 1. A Kúria a felülvizsgálati indítványokról a terhelt védője által indítványozott nyilvános ülés eljárási formával szemben – a Be. 660. § (1) bekezdésében meghatározottak szerint – tanácsulésen döntött.

[29] A felülvizsgálati indítványról való döntés meghozatalának főszabály szerinti eljárási formája a tanácsulés, és nyilvános ülés kitűzésének csak a törvényben meghatározott esetekben van helye [Be. 655. § (1) bekezdés és Be. 660. § (1) és (2) bekezdés]. A Be. 660. § (2) bekezdésben meghatározott, a tanácsulésen való eljárás alóli kivételes eset, amikor a Kúria a felülvizsgálati indítványról nyilvános ülésen határoz. Erre egyfelől akkor kerülhet sor, ha a felülvizsgálati indítványt a terhelt terhére terjesztették elő, és a terhelt vagy a védő a felülvizsgálati indítvány kézbesítésétől számított nyolc napon belül a nyilvános ülést indítványozza; ebben az esetben a nyilvános ülés kitűzése kötelező. Nyilvános ülésen bírálandó el a felülvizsgálati indítvány – irányától függetlenül – akkor is, ha az ügyben a tanács elnöke egyéb okból nyilvános ülés megtartását tartja szükségesnek; ez azonban a tanács elnökének mérlegelésére bízott, az ügyészség, illetve a terhelt vagy a védő nem kényszerítheti ki.

[30] A jelen ügyben a védő által előterjesztett felülvizsgálati indítvány a terhelt javára szól, és a Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa sem értékelhető a terheltre terhes indítványként; ekként a Be. 660. § (2) bekezdés a) pontjában meghatározott, az indítvány nyilvános ülésen való elbírálása kötelező törvényi esete nem áll fenn. A tanács elnökének mérlegelési jogköre pedig az indítványban foglaltakhoz nem kötött. A védő és a Legfőbb Ügyészség részletesen kifejtették az indítványokat, miután pedig a felülvizsgálati eljárás jogkérdések – és nem ténykérdések – elbírálására hivatott, és a felülvizsgálati indítvány az előterjesztő valamennyi jogkérdést érintő problémája kifejtésére alkalmas eszköz, a felülvizsgálati indítványról való döntés főszabály szerinti eljárási formájától való eltérés nem volt indokolt.

[31] 2. A felülvizsgálat rendkívüli jogorvoslat, a jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozattal szembeni jogi – és nem ténybeli – kifogás lehetőségét biztosítja. Kizárólag a Be. 649. §-ában megjelölt anyagi és eljárásjogi okokból vehető igénybe, a felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

[32] A Be. 648. § c) pontja értelmében a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata ellen felülvizsgálatnak az Alkotmánybíróság vagy nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján is helye van.

[33] A Be. 649. § (4) bekezdése szerint nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv határozata alapján felülvizsgálati indítvány terjeszthető elő, ha nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv megállapította, hogy az eljárás lefolytatása vagy a bíróság jogerős, a vádról rendelkező ügydöntő határozata megsértette a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezését, feltéve, hogy a nemzetközi emberi jogi szerv joghatóságának Magyarország alávetette magát.

[34] Ezen felülvizsgálati ok a következők szerint megvalósult.

[35] Az emberi jogok és az alapvető szabadságok védelméről szóló, Rómában, 1950. november 4-én kelt Egyezményt (a továbbiakban: Egyezmény) kihirdető 1993. évi XXXI. törvény 3. §-ában foglaltak szerint megtörtént az EJEB illetékességének és joghatóságának elismerése.

[36] Az Egyezmény 46. Cikk 1. bekezdése szerint a szerződő felek vállalják, hogy magukra nézve kötelezőnek tekintik az EJEB végleges ítéletét minden ügyben, amelyben félként szerepelnek.

[37] Az EJEB joghatóságának, illetve ítélete kötelező érvényének Magyarország általi elismerése ténylegesen azáltal valósul meg, hogy törvényben biztosított annak lehetősége, miszerint az EJEB által megállapított egyezményisértést feloldó, már nem magában rejtő – tehát az Egyezménynek megfelelő – határozat születhessen a korábban jogerősen lezárt eljárás esetében.

[38] Az EJEB a terhelt (és mások) kérelme alapján indult ügyben 2023. február 7. napján meghozott és 2023. március 2. napján végleges ítéletében megállapította, hogy az Egyezmény 3. Cikkét megsértették.

[39] A Be. 651. § (3) bekezdése alapján a Be. 649. § (3)-(5) bekezdésében meghatározott esetben a legfőbb ügyész hivatalból köteles a felülvizsgálati indítványt benyújtani.

[40] A Legfőbb Ügyészség ezen kötelezettségének eleget tett; a felülvizsgálati indítványt benyújtotta a Kúriához.

[41] Az EJEB ítéletének véglegessé válását követően a terhelt védője is felülvizsgálati indítványt nyújtott be.

[42] Az Egyezmény megsértésének jogi ténye a jogerős elítélés felülvizsgálatának törvényi oka.

[43] 3. A Kúria jelen ügyben a következőket emeli ki, egyezően az EJEB személy 1 és társai kontra Magyarország ítéletében foglaltakkal:

- A magyar Büntető törvénykönyv szerint az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén az ügydöntő határozatban kell meghatározni a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, és a törvényi minimum huszonöt év, a maximum pedig negyven év lehet. Továbbá, a 2013. évi CCXL. törvény 188. §-a tartalmazza azokat a követelményeket, amelyeket az elítéltnak a feltételes szabadságra bocsátáshoz teljesítenie kell. E követelmények teljesítésének megtörténtéről a bíróság dönt. A hazai jog és joggyakorlat tehát lehetőséget biztosít a kérelmezőkkel szemben kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztések célzott bírósági felülvizsgálatára (II/11. pont).

- Jelen esetben a kérelmezők legkorábban csak harminc-negyven év letöltése után tudták teljesíteni feltételes szabadságra bocsátás előfeltételeit. Ezért azt kell megvizsgálni, hogy

esetükben a felülvizsgálati mechanizmus megfelel-e a Bíróság ítélkezési gyakorlatában meghatározott kritériumoknak (II/12. pont).

- Az a harminc-negyven éves időtartam, amelyet a kérelmezőknek várniuk kell, mielőtt feltételes szabadságra bocsátásuk szóba kerülhet, lényegesen hosszabb, mint az életfogytig tartó szabadságvesztés felülvizsgálatára az összehasonlító és nemzetközi jogból egyértelműen levezethetően ajánlott maximális huszonöt éves időtartam (lásd a fent hivatkozott személy 2 és társai ítélet 120. pontját), (II/13. pont).

- Az előzetes letartóztatásban töltött idő beszámításával valójában egyes kérelmezők – köztük a terhelt is – az életfogytig tartó büntetésük kiszabásától számított huszonhat és huszonkilenc év között lesznek jogosultak feltételes szabadságra bocsátásra (II/14. pont).

- Ez azonban nem változtat azon a tényen, hogy a feltételes szabadságra bocsátásukat megelőzően letöltendő időtartamot harminc évben állapították meg, és hogy a felülvizsgálatra több mint huszonöt évvel az életfogytig tartó szabadságvesztésük kiszabása után kerülne sor (II/15. pont).

- Az a tény, hogy a kérelmezők csak az életfogytig tartó büntetésük harminc-negyven évének letöltése után remélhetik, hogy a szabadságra bocsátásuk lehetőségét felülvizsgálják, elegendő a Bíróság számára annak megállapításához, hogy a kérelmezők életfogytig tartó büntetése az Egyezmény 3. cikke értelmében nem tekinthető csökkenthetőnek. Az ilyen hosszú várakozási idő indokolatlanul késlelteti a hazai hatóságok felülvizsgálatát annak tekintetében, hogy „az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt személyben bekövetkezett változások olyan jelentősek-e, és a büntetés során a rehabilitáció irányába tettek-e olyan előrelépést, hogy a további fogva tartás már nem igazolható legitim büntetőjogi indokokkal” (személy 2 és társai ítélet 119. pontját), (II/16. pont).

- Ennek alapján tehát megsértették az Egyezmény 3. cikkét (II/17. pont).

[44] 4. Az Egyezmény 3. Cikke alapján senkit nem lehet kínzásnak, vagy embertelen, megalázó bánásmódnak, vagy büntetésnek alávetni.

[45] Az Alaptörvény III. cikk (1) bekezdése ugyancsak kimondja, hogy senkit nem lehet kínzásnak, embertelen, megalázó bánásmódnak vagy büntetésnek alávetni, valamint szolgátságban tartani.

[46] A kínzás, embertelen, megalázó bánásmód, illetve büntetés alkotmányos tartalmát az Alkotmánybíróság a 32/2014. (XI. 3.) AB határozatban vizsgálta, melynek során irányadónak tekintette az EJEB-nek az Egyezmény 3. Cikkét értelmező joggyakorlatát. E szerint a 3. Cikkben felsorolt tilalmak közös vonása, hogy mindegyikük bizonyos fokú testi és/vagy lelki gyötrelmet, szenvedést, illetve fájdalmat okoz az érintett egyén számára. Az EJEB joggyakorlata alapján a kínzás, embertelen bánásmód vagy büntetés, illetve megalázó bánásmód vagy büntetés között egyfelől a szenvedés intenzitása alapján lehet különbséget tenni. Ennek alapján embertelen bánásmódnak vagy büntetésnek minősül minden olyan, az érintettnek komoly testi és/vagy lelki szenvedést okozó magatartás, amely nem éri el a kínzás megállapításához szükséges mértéket. Megalázónak akkor tekinthető a szabadságvesztés büntetés, ha a célja az érintett személy lealacsonyítása {Indokolás [34]-[36] és [50]. bekezdés}.

[47] Az Alaptörvény IV. cikk (2) bekezdése szerint senkit nem lehet szabadságától másként, mint törvényben meghatározott okokból, és törvényben meghatározott eljárás alapján megfosztani. Tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés csak szándékos, erőszakos bűncselekmény elkövetése miatt szabható ki.

[48] Erre tekintettel a 3/2015. BJE jogegységi határozat 1. pontja megállapította, hogy az életfogytig tartó szabadságvesztésből feltételes szabadságra bocsátás kizárásának lehetősége

az alkotmányos jogrend része, amelynek – törvényi előfeltételek megvalósulása esetén történő – bírósági alkalmazását nemzetközi szerződés nem tiltja.

[49] A Be. 659. § (4) bekezdése alapján a Be. 649. § (4) bekezdésében meghatározott esetben a felülvizsgálati indítványt a törvénnyel kihirdetett nemzetközi szerződéssel ellentétes jogszabály figyelmen kívül hagyásával, illetve a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével kell elbírálni.

[50] Ennek megfelelően a hivatkozott jogegységi határozat 2. pontja megállapítja azt is, hogy a nemzetközi szerződéssel létrehozott emberi jogi szerv döntése folytán, törvényben kihirdetett nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat meghozatala nem közvetlenül az Egyezmény, mint ítélkezésre szolgáló anyagi vagy eljárási jogszabály alapján, hanem az emberi jogi szerv döntésének alapulvételével, annak magyar jogrendszerbe beillesztésével, a büntetőeljárásról szóló törvény szerinti felülvizsgálati eljárás lefolytatásával, az egyezményesértéssel nem érintett hatályos jogszabályok alkalmazásával történik.

[51] A Kúria korábban több határozatában is kifejtette, hogy az EJEB egyezményesértést megállapító döntése akkor képezi felülvizsgálati eljárás alapját, ha a törvényben kihirdetett nemzetközi szerződés valamely rendelkezésének sérelme a büntetőügyben eljáró bíróság jogerős ügydöntő határozatában, vagy az ügydöntő határozathoz vezető büntetőeljárásban valósul meg [Kúria Bfv.III.124/2014., Kúria Bfv.X.276/2021/12. (BH 2022.41.)].

[52] A Kúria tehát a konkrét ügyekben meghozott konkrét bírósági ítéletek rendelkezéseit vizsgálhatja felül, azaz a Btk. és a Be. rendelkezéseinek az eljáró bíróságok általi alkalmazását, valamint azt, hogy ezek alkalmazása során történt-e az Egyezmény megsértése vagy sem (Kúria Bfv.III.914/2017).

[53] Az egyezményesértés megállapítása miatti felülvizsgálati eljárásban – eltérő szabály nem lévén – a Be. XC. Fejezetében szabályozott, felülvizsgálatra irányadó rendelkezések alapján kell eljárni.

[54] A Be. 650. § (2) bekezdése alapján a felülvizsgálati indítványban a jogerős ügydöntő határozat által megállapított tényállás nem támadható, a Be. 659. § (1) bekezdése szerint a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor a jogerős ügydöntő határozatban megállapított tényállás az irányadó.

[55] E rendelkezés a nemzetközi szerződés rendelkezésének megsértése miatt indult felülvizsgálati eljárásban is irányadó, ezért a Kúriának a nemzetközi emberi jogi szerv döntésének alapulvételével a jogerős határozatban megállapított tényállás alapján kell vizsgálnia, hogy a terhelt bűnösségének megállapítása tekintetében lehetséges-e a nemzetközi szerződésnek megfelelő határozat hozatala, vagy ahhoz az eljárás megismétlése szükséges.

[56] 5. A felülvizsgálati indítvánnyal támadott határozatban a bíróság a terhelttel szemben az elbíráláskor (2014. február 10.) hatályos Btk. alkalmazásával szabta ki a büntetést (másodfokú ítélet 3. oldal utolsó és 4. oldal 1. bekezdés).

[57] A Btk. 34. §-a szerint a szabadságvesztés határozott ideig vagy életfogytig tart.

[58] A Btk. 42. §-a alapján életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a bíróság az ítéletében meghatározza a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját, vagy a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét kizárja.

[59] A Btk. 43. § (1) bekezdése szerint, ha a bíróság életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabása esetén a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét nem zárja ki, annak legkorábbi időpontját legalább huszonöt, legfeljebb negyven évben állapítja meg. A feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontját években kell meghatározni.

[60] A Btk. 160. § (2) bekezdés a), c) és d) pontja értelmében a büntetés tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés, ha az emberölést előre kitervelten, aljas indokból vagy célból, különös kegyetlenséggel követik el.

[61] A Bv.tv. 188. § (1) bekezdése szerint a szabadságvesztésre ítélt feltételes szabadságra bocsátható, ha az életfogytig tartó szabadságvesztésnek a bíróság által meghatározott tartamát letöltötte, és alaposan feltehető, hogy a büntetés célja további szabadságelvonás nélkül is elérhető.

[62] Az ügydöntő határozatban a bíróság a terhelttel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést szabott ki, és nem zárta ki a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségét, annak legkorábbi időpontját 30 évben határozta meg.

[63] Megállapítható, hogy az EJEB hivatkozott határozata a kérelemmel érintett jogerős ítélet vonatkozásában általánosságban utalt az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására, a feltételes szabadságra bocsátás legkorábbi időpontjára és feltételeire vonatkozó magyar jogi szabályozásra, mely alapján azt is rögzítette, hogy a nemzeti jog és gyakorlat lehetőséget biztosít a kérelmezőkre kiszabott életfogytiglani szabadságvesztés célzott bírósági felülvizsgálatára.

[64] Az EJEB ezután azt vizsgálta, hogy a felülvizsgálati mechanizmus megfelel-e az EJEB esetjogában lefektetett kritériumoknak, és e körben annak a szabályozásnak a hiányát kifogásolta, mely biztosítja, hogy a feltételes szabadságra bocsáthatóság érdemi vizsgálatára már 25 év elteltével sor kerülhessen.

[65] Az EJEB ítélete tehát nem állapította meg a Debreceni Törvényszék 25.B.48/2013/23. számú ítélete és a Debreceni Ítéltábla mint másodfokú bíróság Bf.I.892/2013/4. számú ítélete meghozatala során alkalmazott valamely jogszabály egyezményesértő voltát, így nem tekintette az Egyezménybe ütközőnek az eljáró bíróságok által a terhelt vonatkozásában alkalmazott Btk. 34. §-át és 42. §-át sem.

[66] A következőkes ítélezési gyakorlat alapján az anyagi jogerő feloldására, a jogerős határozat megváltoztatására nincs törvényes lehetőség, és a megtámadott ítélet hatályban tartása indokolt, ha az EJEB nem a tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, és nem a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének perbíróság általi kizárását tekintette egyezményesértőnek, hanem egy – már a büntetés-végrehajtás szakaszába tartozó – olyan felülvizsgálati lehetőség hiányát, amely az EJEB által ajánlott idő kitöltése után, és a köztársasági elnök kegyelmi eljárását és döntését is garantáló módon tenné „de facto” csökkenthetővé az életfogytig tartó szabadságvesztésre ítélt büntetésének csökkenthetőségét (Kúria Bfv.III.914/2017).

[67] A terhelttel szemben nem tényleges életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására került sor, azonban a megjelölt határozatban foglalt érvelés jelen ügyben is irányadó, attól a Kúria nem kíván eltérni (Bfv.III.1450/2021/6., Bfv.I.734/2022/12., Bfv.I.468/2023/5.).

[68] Az EJEB személy 1 és társai kontra Magyarország ügyben hozott ítélete az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására és a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének meghatározására vonatkozó konkrét ítéleti rendelkezéseket nem kifogásolta, hanem a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének felülvizsgálatára vonatkozó szabályozás hiányosságát ítélte egyezményesértőnek. Ez azonban nem az ítéletet hozó bíróságok eljárására és nem is a jogerős ügydöntő határozatra vonatkozik, a felrótt hiányosság jogalkalmazással nem pótolható, hanem kizárólag jogalkotással orvosolható.

[69] Ha pedig jogalkotásra van szükség, akkor felülvizsgálati ok nem valósul meg, nem keletkezik felülvizsgálati döntési jogkör, mert a hiányzó szabályt a Kúria nem alkothatja meg, s nem is pótolhatja azt az Egyezmény közvetlen alkalmazásával [Kúria Bfv.III.914/2017 (EBH 2018.B.6.II)].

[70] Mindezek alapján a terhelt tekintetében az EJEB ítéletében megállapított egyezményesértés a felülvizsgálati eljárásban nem orvosolható, a jogerős ügydöntő határozat megváltoztatására a Be. 662. §-a alapján nem kerülhet sor, és a hatályon kívül helyezés Be. 663. § (1) bekezdés c) pontjában meghatározott feltételei sem állnak fenn.

[71] A kifejtettekre tekintettel a Kúria – mivel nem észlelt olyan eljárási szabálysértést, amelynek vizsgálatára a Be. 659. § (6) bekezdése alapján hivatalból köteles – a megtámadott határozatot – a Be. 660. § (1) bekezdése szerint tanácsulésen – a Be. 662. § (1) bekezdése alapján hatályában fenntartotta.

[72] A Kúria – a bíróságok szervezetéről és igazgatásáról szóló 2011. évi CLXI. törvény 10. § (2) bekezdése és a Kúria ügyelosztási rendjének IV.6. pontjában írt rendelkezés alapján – öttagú tanácsban járt el.

[73] **IV.** A végzés elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 6. § (4) bekezdése, míg a felülvizsgálatát a Be. 650. § (1) bekezdés b) pontja zárja ki.

[74] Az ugyanazon jogosult általi ismételt indítvány előterjesztésének tilalma, illetve az azonos tartalmú indítvány ismételt előterjesztésének tilalma a Be. 652. § (6) és (7) bekezdésén alapul. A Be. 656. § (4) bekezdése alapján az ilyen indítványt a Kúria érdemi indokolás nélkül elutasíthatja.

Budapest, 2024. március 7.

Dr. Harangozó Attila s.k. a tanács elnöke, Dr. Demeter Zsuzsanna s.k. előadó bíró, Dr. Somogyi Gábor s.k. bíró, Dr. Metzing Márton s.k. bíró, Dr. Boros Tibor s.k. bíró